Tożsamości Odzyskane

INTERWENCJE

Publikacja projektu









INFORMACJE WYDAWNICZE

Wydawca
Fundacja Wytwórnia Inicjatyw Twórczych
wytworniainicjatyw.pl

Opracowanie
Karolina Grzegorek
Antek Olejniczak
Małgorzata Wit
Karol Kłos

Redakcja
Joanna Pietrusewicz

Informacje
E-book został opracowany przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej. E-book odzwierciedla jedynie stanowisko autorów i autorek. Unia Europejska i jej instytucje nie ponoszą odpowiedzialności za jego treść.

Publikacja bezpłatna. E-book udostępniamy na licencji CC BY-NC-SA 4.0 DEED.

Dofinansowane przez Unię Europejską

Publikacja projektu „Tożsamości Odzyskane Interwencje”.

SPIS TREŚCI

Kliknij tytuł, aby przejść do wybranej części e-booka.

WPROWADZENIE

Po co nam ten e-book? 06
Pięć kroków odkrywcy 07

ODKRYWAJ

Historia jest blisko 08
Kto jest świadkiem historii? 09
Znajdź temat rozmowy 10
Nasza okolica dawniej 11
Ślady w przedmiotach 12
Wspomnienia w zmysłach 13
Kilka spojrzeń na jedno miejsce 14

PRZYGOTUJ

Kogo zaprosić do rozmowy? 15
Zaproszenie do spotkania 16
Otwórz rozmowę 17
Dziesięć pytań o dzieciństwo 18
Pakujemy plecak reportera 19
Zgoda i zaufanie 20

SŁUCHAJ

Najważniejsza umiejętność 21
Dopytuj o szczegóły 22
Gdy historie są trudne 23
Czy pamięć może się mylić? 24

SPIS TREŚCI

Kliknij tytuł, aby przejść do wybranej części e-booka.

SŁUCHAJ

Zakończ rozmowę dobrze 25

ZACHOWAJ

Pierwsze kroki po wywiadzie 26

Jak nazywać pliki? 27

Transkrypcja - zamieniamy głos w tekst 28

Wybierz fragment opowieści 29

Archiwum fotografii 30

Pudełko ze wspomnieniami 31

Zgoda na publikację 32

TWÓRZ

Od opowieści do kolażu 33

Mapa miejsc pamięci 34

Muzeum w pudełku 35

Pamiętnik dwóch pokoleń 36

Opowieści w dźwiękach 37

Wystawa, książka, spotkanie 38

KARTY PRACY

Mój pierwszy wywiad 39

Karta lokalnej historii 40

Archiwalna metryczka 41

Kodeks młodego dokumentalisty 42

ZAKOŃCZENIE

Historie opowiadamy dalej 43

INFORMACJE

Źródła i informacje o publikacji 44

HISTORIE BLISKO NAS

ELEMENTARZ HISTORII MÓWIONEJ

Poznaj czyjąś historię. Naucz się słuchać, nagrywać, opisywać i zachowywać wspomnienia. Twórz własne archiwum bliskiego Ci miejsca.

DLA DZIECI, RODZIN, SZKÓŁ I LOKALNYCH SPOŁECZNOŚCI

E-book i zeszyt młodego reportera · 40 stron

Publikacja powstała w ramach projektu „Tożsamości Odzyskane Interwencje”.

WPROWADZENIE

Po co nam ten e-book?

Od ciekawości do wspólnej opowieści

W każdej miejscowości mijamy domy, ogrody i ulice, które dla ich mieszkańców mają własną historię. Zwykły spacer może stać się podróżą w czasie – wystarczy zapytać, co znajdowało się tutaj dawniej. Ten e-book to przewodnik dla dzieci, rodzin, nauczycieli i osób prowadzących działania międzypokoleniowe. Pokazuje, jak przygotować rozmowę, uszanować rozmówcę, zapisać jego opowieść i przemienić wspomnienia w twórczą pracę.

JAK KORZYSTAĆ?

Czytaj po kolei lub wybieraj zadania. Pola z napisem „TWOJA KOLEJ” możesz wypełniać samodzielnie. Do działań terenowych i nagrań zaproś dorosłego opiekuna.

Najważniejsza jest osoba, nie urządzenie.

MAPA

Pięć kroków odkrywcy

Plan naszej wspólnej wyprawy

ODKRYWAJ – zobacz historię w ludziach i miejscach. PRZYGOTUJ – znajdź rozmówcę, opracuj pytania i poproś o zgodę. SŁUCHAJ – prowadź rozmowę uważnie i bez pośpiechu. ZACHOWAJ – opisz nagranie, zdjęcia i przedmioty. OPOWIADAJ DALEJ – twórz kolaże, mapy i wystawy. Nie musisz zrealizować wszystkiego jednego dnia. Czasami jedno pytanie prowadzi do kilku spotkań, a jedna fotografia uruchamia opowieść całej rodziny.

TWOJA KOLEJ

Który krok wydaje Ci się najciekawszy? Zakreśl go i napisz, czego chcesz się dowiedzieć o Twojej okolicy.

Wspomnienia nie muszą układać się chronologicznie.

CZĘŚĆ I · ODKRYWAJ

Historia jest blisko

Nie tylko podręczniki i wielkie daty

Historia mówiona to poznawanie przeszłości poprzez słuchanie relacji ludzi, którzy sami czegoś doświadczyli. Rozmówca może opowiadać o dzieciństwie, nauce, pracy, zmianach ulicy albo o zwyczajnej codzienności. Każda osoba ma własną perspektywę. Ta sama ulica dla jednych była drogą do szkoły, dla innych miejscem spotkań. Dlatego nie szukamy jednej „najlepszej” wersji opowieści, lecz poznajemy wiele głosów.

ROZEJRZYJ SIĘ

Zapisz trzy miejsca w Twojej okolicy, o których chciałbyś dowiedzieć się czegoś od starszej osoby.

Historia mówiona to spotkanie, nie przesłuchanie.

ODKRYWAJ

Kto jest świadkiem historii?

Każdy może mieć coś ważnego do opowiedzenia

Świadkiem codziennej historii może być babcia, dziadek, sąsiadka, były uczeń miejscowej szkoły, sprzedawca albo osoba, która przeprowadziła się tu wiele lat temu. Nie trzeba być sławnym. Warto wysłuchać także kogoś, kogo doświadczenia różnią się od naszych. Każda okolica skupia ludzi z różnymi doświadczeniami i historiami. Dopytuj o szczegóły, ale nie oceniaj cudzych wspomnień.

MAPA LUDZI

Wypisz imiona lub role trzech osób, które mogłyby opowiedzieć Ci o Twojej okolicy. Zapytaj opiekuna, jak bezpiecznie zaproponować spotkanie.

Nie obiecuj publikacji, zanim rozmówca wyrazi zgodę.

ODKRYWAJ

Znajdź temat rozmowy

Ciekawość jest najlepszym początkiem

Temat może być bardzo prosty: „Moja ulica dawniej”, „Dzieciństwo nad pobliskim jeziorem”, „Szkoła i zabawy” lub „Ogrodowe wspomnienia”. Nie trzeba pytać od razu o całe życie. Przed spotkaniem przeczytaj trochę o wybranym miejscu albo obejrzyj mapę. Przygotowanie pomaga zadawać lepsze pytania, lecz zostaw też przestrzeń na niespodzianki.

WYBIERZ TROPEM PYTANIA

Dokończ zdanie: „Najbardziej chciałbym się dowiedzieć, jak dawniej…”.

Dobry temat wynika z prawdziwej ciekawości.

ODKRYWAJ

Nasza okolica dawniej

Co opowiadają stare fotografie?

Przyglądając się zdjęciu, możesz zobaczyć dawne ubrania, podwórka, tramwaje lub budynki. Ale fotografia nie odpowie na wszystko. Nie wiadomo z niej zawsze, kto stoi obok kogo i co działo się tuż przed zrobieniem zdjęcia. Właśnie dlatego warto pokazać fotografię komuś, kto pamięta jej historię. Jedno zdjęcie może wywołać opowieść o całej ulicy.

MISJA: FOTOGRAFIA

Znajdź za zgodą właściciela stare zdjęcie Twojej okolicy. Zapisz: kto, gdzie, kiedy, skąd to wiemy?

Do ćwiczenia użyj kopii, nie oryginału.

ODKRYWAJ

Ślady w przedmiotach

Klucz, bilet, zeszyt, stara zabawka

Pamiątki są świetnym początkiem rozmowy. Zwykły bilet może przypominać wycieczkę; stary zeszyt – nauczyciela, a zabawka – przyjaciela z dzieciństwa. Sam przedmiot nie mówi wszystkiego, dopóki ktoś nie opowie o jego znaczeniu. W zbieraniu informacji najważniejszy jest opis: do kogo należał przedmiot, do czego służył, co pamięta właściciel i gdzie znajduje się obecnie.

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa: _____ Właściciel: _____ Historia: _____

Nie zabieraj cudzych pamiątek bez pozwolenia.

ODKRYWAJ

Wspomnienia w zmysłach

Zapach, dźwięk i smak

Czasem pamięć uruchamia zapach bzu, skrzypienie furtki, smak dawnych słodyczy lub szelest kasztanów pod stopami. Nie wszystkie wspomnienia dotyczą ważnych wydarzeń – często najmocniej zapamiętujemy drobne chwile. Zamiast pytać wyłącznie „Co się wydarzyło?”, możesz spytać „Co było słychać?”, „Jak pachniał ogród?”, „Co jedliście po szkole?”. Takie pytania pomagają malować obraz słowami.

TRZY ZMYSŁY

Narysuj lub opisz jeden dźwięk, zapach i smak, które kojarzą Ci się z miejscem, w którym mieszkasz.

Daj rozmówcy czas na przypomnienie szczegółów.

ODKRYWAJ

Kilka spojrzeń na jedno miejsce

Pamięć jest osobista

Dwie osoby mogą inaczej pamiętać ten sam sklep lub tę samą szkolną wycieczkę. Nie oznacza to od razu, że ktoś kłamie. Wspomnienia powstają z doświadczeń, emocji i tego, co było dla nas ważne. Warto zachować różne wersje relacji i zaznaczyć, kto jest ich autorem. Jeśli chcesz ustalić datę lub szczegół historyczny, porównaj opowieść z fotografiami, mapą albo dokumentami.

PYTANIE BADACZA

Jakie dwie różne historie mogą kryć się za tym samym przystankiem autobusowym?

Nie poprawiaj czyichś emocji i przeżyć.

CZĘŚĆ II · PRZYGOTUJ

Kogo zaprosić do rozmowy?

Zacznij blisko, ale szukaj różnorodności

Na pierwszą rozmowę wybierz osobę, przy której czujesz się bezpiecznie: babcię, dziadka, znajomego sąsiada. Poproś opiekuna o pomoc w kontakcie i ustaleniu dogodnego terminu. Możesz również zapytać, czy rozmówca zna inne osoby z ciekawymi historiami. Zadbaj jednak, aby nie słuchać wyłącznie jednej rodziny czy jednego środowiska.

LISTA ROZMÓWCÓW

Moja pierwsza osoba: _____ O czym chciałbym rozmawiać: _____

Nie umawiaj się samodzielnie z nieznajomymi.

PRZYGOTUJ

Zaproszenie do spotkania

Jak poprosić o opowieść z szacunkiem?

Przedstaw się, powiedz, jaki projekt realizujesz, dlaczego interesuje Cię historia Państwa okolicy i co chcesz zrobić z nagraniem. Zapytaj, czy dana osoba ma ochotę porozmawiać. Rozmówca może odmówić, odłożyć spotkanie lub wybrać inny temat. Uszanuj to bez naciskania. Pamiętaj, że opowiadanie o przeszłości nie jest obowiązkiem.

PRZYKŁADOWE ZAPROSZENIE

„Przygotowujemy opowieści o historii naszej okolicy. Czy zechciał(a)by Pan/Pani opowiedzieć nam o swoim dzieciństwie? Spotkanie i nagrywanie odbędzie się tylko za zgodą.”

Jasny cel rozmowy buduje zaufanie.

PRZYGOTUJ

Otwórz rozmowę

Pytania, które zapraszają do historii

Pytania otwarte dają swobodę: „Jak wyglądała droga do szkoły?”, „Co lubiła Pani robić po lekcjach?”. Zamiast „Czy było wtedy lepiej?” zapytaj „Co było inne niż dzisiaj?”. Unikaj pytań sugerujących odpowiedź. Przygotuj listę tematów, nie sztywny egzamin. Najlepsze pytanie czasami pojawia się dopiero po wysłuchaniu pierwszej historii.

ZAMIEŃ PYTANIE

Zamiast „Czy w Twojej okolicy było pięknie?” ułóż pytanie zaczynające się od „Jak…”.

Pytania „co”, „jak” i „dlaczego” otwierają opowieść.

PRZYGOTUJ

Dziesięć pytań o dzieciństwo

Gotowy trop dla młodych reporterów

Zapytaj o: dom, domowników, szkołę, ulubione zabawy, przyjaźnie, ogród lub podwórko, święta, zakupy, drogę do szkoły oraz miejsce, za którym rozmówca tęskni. Nie musisz zadawać wszystkiego. Dopytuj: „Co stało się potem?”, „Kto jeszcze tam był?”, „Jak wyglądało to miejsce?”. Pod koniec zapytaj, czy istnieje coś ważnego, o co nie przyszło Ci spytać.

MOJE NAJWAŻNIEJSZE PYTANIE

Zapisz własne pytanie o swoją okolicę:

_____

Nie zadawaj wielu pytań naraz.

PRZYGOTUJ

Pakujemy plecak reportera

Sprzęt jest pomocą, nie bohaterem

Przygotuj telefon lub dyktafon z naładowaną baterią i wolnym miejscem, notatnik, ołówek, listę tematów oraz wodę. Sprawdź wcześniej, czy nagranie działa i czy głos jest wyraźny. Wybierz spokojne pomieszczenie, ogranicz hałas i odłóż telefon z powiadomieniami. Jeśli nagrywasz, przed rozmową poinformuj o tym rozmówcę i uzyskaj zgodę.

CHECKLISTA

[ ] bateria [ ] próbne nagranie [ ] pytania [ ] zgoda [ ] notatnik

Dobre słuchanie ważniejsze niż drogi sprzęt.

PRZYGOTUJ

Zgoda i zaufanie

Czy nagranie można później pokazać?

Ustalenie zgody ma dwa etapy. Najpierw rozmówca decyduje, czy chce być nagrywany. Osobno ustalacie, czy można wykorzystać materiał w publikacji, wystawie lub internecie. Zgoda na rozmowę nie oznacza automatycznie zgody na upublicznienie. Rozmówca powinien wiedzieć, kto przechowuje nagranie i do jakiego celu będzie używane. W sprawach formalnych pomaga dorosły opiekun projektu.

ZAPYTAJ WPROST

„Czy mogę nagrać tę rozmowę?” i „Czy zgadza się Pan/Pani na publikację wskazanego fragmentu?”

Nie publikuj prywatnych danych i wizerunku bez właściwej zgody.

CZĘŚĆ III · SŁUCHAJ

Najważniejsza umiejętność

Słuchać, by naprawdę usłyszeć

Gdy ktoś mówi, nie przerywaj, by popisać się swoją wiedzą. Nie patrz cały czas w kartkę z pytaniami. Zwróć uwagę na słowa, tempo wypowiedzi i emocje. Chwila ciszy nie musi oznaczać końca opowieści. Rozmówca może właśnie szukać obrazu w pamięci. Daj mu czas.

ĆWICZENIE W PARZE

Jedna osoba mówi przez dwie minuty o ulubionym miejscu, a druga tylko słucha. Potem spróbuj opowiedzieć, co zapamiętałeś.

Słuchanie to forma szacunku.

SŁUCHAJ

Dopytuj o szczegóły

Od ogólnej historii do żywego obrazu

Jeśli rozmówca mówi: „Bawiliśmy się na ulicy”, możesz zapytać: „W co?”, „Z kim?”, „Jak wyglądała ta ulica?”, „Czy pamięta Pan/Pani konkretny dzień?”. Takie pytania pomagają uchwycić ludzi, miejsca i sytuacje. Nie wymuszaj jednak dokładnej daty, jeśli rozmówca jej nie pamięta.

ROZWIŃ OPOWIEŚĆ

Zdanie: „Chodziłam do szkoły przy tej ulicy.” Ułóż trzy pytania o dźwięki, osoby i drogę.

Nie udawaj, że wiesz więcej od rozmówcy.

SŁUCHAJ

Gdy historie są trudne

Bezpieczeństwo i granice rozmowy

Nie wszystkie wspomnienia są radosne. Starsze osoby mogą opowiadać o utracie bliskich, chorobie, wojnie albo przeprowadzce. Twoim zadaniem nie jest nakłanianie ich do bolesnych szczegółów. Jeśli ktoś płacze, milknie lub prosi o przerwę, zatrzymaj się. Zapytaj, czy chce kontynuować. W razie potrzeby zakończ spotkanie i zwróć się do dorosłego opiekuna.

ZDANIE, KTÓRE POMAGA

„Nie musimy o tym rozmawiać. Czy woli Pan/Pani przerwę albo inny temat?”

Rozmówca ma prawo odmówić odpowiedzi.

SŁUCHAJ

Czy pamięć może się mylić?

Szanuj opowieść i sprawdzaj fakty

Wspomnienie jest przede wszystkim osobistą relacją. Ktoś może dobrze pamiętać zapach sklepu, ale nie pamiętać dokładnego roku. Nie poprawiaj rozmówcy w trakcie opowieści. Gdy opracowujesz materiał, możesz dopisać uwagę redakcyjną, że data jest przybliżona lub że inne źródła podają coś innego. Oddzielaj cytat od komentarza.

NOTATKA BADACZA

Wypisz jeden szczegół, który można sprawdzić na starej mapie lub fotografii Twojej okolicy.

Nigdy nie wymyślaj brakujących faktów.

SŁUCHAJ

Zakończ rozmowę dobrze

Podziękuj i ustal następny krok

Na końcu zapytaj: „Czy jest coś ważnego, o co nie zapytałem?”. Podziękuj za czas, a jeśli planujecie wykorzystać fragment nagrania, wyjaśnij, jak rozmówca będzie mógł się z nim zapoznać. Zanotuj nazwę pliku i miejsce przechowywania. Nie obiecuj wydruku, publikacji ani oddania materiałów, jeśli nie wiesz, czy rzeczywiście będzie to możliwe.

MOJE PODZIĘKOWANIE

Napisz dwa krótkie zdania, którymi zakończysz wywiad.

Nie kończ nagle tylko dlatego, że skończyła się lista pytań.

CZĘŚĆ IV · ZACHOWAJ

Pierwsze kroki po wywiadzie

Zapisz szczegóły, zanim umkną

Po spotkaniu zanotuj datę, miejsce, imię rozmówcy lub uzgodniony sposób podpisu, temat, czas trwania nagrania i najważniejsze wątki. Zrób to możliwie szybko, kiedy pamiętasz jeszcze przebieg rozmowy. Zapisz także własne pytania, niejasności i tematy do sprawdzenia. Dzięki temu kolejna osoba zrozumie, czego dotyczy materiał.

KARTA NAGRANIA

Kod: ____ Data: ____ Rozmówca: ____ Miejsce: ____ Temat: ____

Metryczka pomaga wrócić do historii za wiele lat.

ZACHOWAJ

Jak nazywać pliki?

Dobra nazwa ułatwia odnalezienie historii

„nagranie_nowe_final2.mp3” niewiele mówi. Lepiej nazwać plik według wspólnej zasady, np. „2025-07-15_Nasza okolica_rozmowa01_audio.wav”. Nazwiska wpisuj tylko w miejscach, do których dostęp mają upoważnione osoby. Ułóż foldery: nagrania, zgody, opisy, zdjęcia, transkrypcje i prace dzieci. Zadbaj o kopię zapasową w innym bezpiecznym miejscu.

ZAPROJEKTUJ FOLDER

Narysuj strukturę cyfrowego archiwum swojego zespołu.

Nie przechowuj plików wyłącznie w jednym telefonie.

ZACHOWAJ

Transkrypcja

Zamieniamy głos w tekst

Transkrypcja to zapis rozmowy w postaci tekstu. Możesz zapisać całość albo wybrany fragment, jeśli masz do tego prawo. Zaznacz, kto mówi, a w razie potrzeby dodaj znaczniki czasu. Nie zmieniaj sensu wypowiedzi. Drobne poprawki językowe w wersji do publikacji powinny być wyraźnie ustalone i nie mogą udawać dosłownego cytatu.

SPRÓBUJ

Odsłuchaj 30 sekund przykładowego nagrania za zgodą rozmówcy. Zapisz dokładnie jego słowa.

Cytat to nie to samo co streszczenie.

ZACHOWAJ

Wybierz fragment opowieści

Nie każda minuta trafia do albumu

Z jednej rozmowy mogą powstać różne materiały: krótki cytat, opowieść na jedną stronę, opis miejsca lub inspiracja do rysunku. Wybieraj fragmenty znaczące, a nie tylko najbardziej sensacyjne. Sprawdź, czy cytat nie został wyrwany z kontekstu. Zapisz, z jakiej rozmowy pochodzi, oraz upewnij się, że możesz go opublikować.

REDAKTOR MAŁEJ HISTORII

Wypisz trzy pytania: co mówi fragment? co zostało pominięte? czy mamy zgodę?

Publikuj odpowiedzialnie, nie za wszelką cenę.

ZACHOWAJ

Archiwum fotografii

Zeskanuj, opisz, odłóż oryginał

Stare zdjęcia mogą być delikatne. Do zeszytu lub kolażu używaj kopii. Oryginały najlepiej przechowywać w odpowiednich opakowaniach, w suchym i stabilnym miejscu, bez światła słonecznego. Opis trzymaj przy fotografii: kto jest na zdjęciu, kiedy i gdzie je wykonano, kto jest właścicielem i kto podał te informacje. Jeśli czegoś nie wiadomo, napisz to uczciwie.

METRYCZKA ZDJĘCIA

Kto: ____ Gdzie: ____ Kiedy: ____ Właściciel: ____ Źródło opisu: ____

Nie zapisuj informacji na froncie zdjęcia.

ZACHOWAJ

Pudełko ze wspomnieniami

Domowe archiwum przedmiotów

Listy, zeszyty i niewielkie przedmioty także potrzebują swojej historii. Warto fotografować je i opisywać, ale nie zawsze trzeba przenosić do projektu sam oryginał. Nie używaj zwykłej taśmy klejącej do naprawiania dokumentów. Delikatne rzeczy trzymaj osobno; mokre, spleśniałe lub szczególnie zniszczone pokaż dorosłemu i specjaliście.

ZAPLANUJ ARCHIWUM

Narysuj pudełko z trzema przegródkami: fotografie, dokumenty, drobne przedmioty.

Ochrona pamiątki zaczyna się od delikatnego obchodzenia.

ZACHOWAJ

Zgoda na publikację

Prawo do własnej historii

Osoba, która opowiada, nie traci kontroli nad swoją prywatnością. Przed publikacją ustal, jaki fragment będzie pokazany, w jakiej formie oraz gdzie trafi gotowy materiał. W projekcie z dziećmi takie formalności prowadzą dorośli. W internecie materiały mogą krążyć bardzo długo. Rozsądnie wybieraj zdjęcia i informacje; nie podawaj niepotrzebnych adresów, numerów telefonów ani danych wrażliwych.

PRZED PUBLIKACJĄ

Sprawdź: [ ] zakres zgody [ ] podpis [ ] źródło [ ] prywatność [ ] kontekst.

Zgoda na nagranie nie jest zgodą na każdą publikację.

CZĘŚĆ V · TWÓRZ

Od opowieści do kolażu

Słowa mogą zamienić się w obrazy

W projektach międzypokoleniowych wspomnienia mogą inspirować dziecięcą twórczość. Możesz połączyć kopię archiwalnej fotografii z własnym rysunkiem, mapą, fragmentem cytatu i kolorowym papierem. Nie chodzi o to, by wyobrażenie dziecka udawało dokument. Oznaczaj, co jest oryginalną fotografią, co odtworzeniem, a co artystyczną interpretacją.

ZAPROJEKTUJ KOLAŻ

Temat: „Miejsce, które usłyszałem”. Wybierz jedno wspomnienie i trzy elementy wizualne.

Oryginałów dokumentów nie rozcinamy ani nie przyklejamy.

TWÓRZ

Mapa miejsc pamięci

Nasza okolica dawniej i dziś

Stwórz mapę miejsc pojawiających się w rozmowach: szkoły, dawnego kiosku, jeziorka, ogrodu, przystanku lub domu. Każdemu miejscu przypisz krótką historię oraz źródło. Porównuj dawne i obecne nazwy, ale nie zgaduj lokalizacji, jeśli nie masz pewności. Możesz oznaczyć niepewne miejsce znakiem zapytania.

TRZY PUNKTY NA MAPIE

Miejsce 1: ____ Miejsce 2: ____ Miejsce 3: ____ Co mówią o nich mieszkańcy?

Mapa pamięci pokazuje historie, a nie tylko adresy.

TWÓRZ

Muzeum w pudełku

Zrób małą wystawę

Z pudełka po butach, kopii fotografii i papierowych etykiet stwórz miniwystawę „Jedna ulica – wiele pokoleń”. Umieść w niej trzy do pięciu elementów, a przy każdym krótki podpis. Jeśli wykorzystujesz fragment rozmowy, podaj imię rozmówcy lub uzgodnioną formę podpisu. Delikatne oryginały pozostaw w bezpiecznym miejscu.

ZRÓB TO SAM

Narysuj układ pudełka. Co będzie pierwszym eksponatem i dlaczego?

Najważniejszą częścią wystawy jest opowieść.

TWÓRZ

Pamiętnik dwóch pokoleń

Przeszłość spotyka teraźniejszość

Na jednej stronie umieść rysunek lub zdjęcie z dzieciństwa rozmówcy, na drugiej swoją dzisiejszą wersję podobnego doświadczenia. Mogą to być szkolne przerwy, zabawy, rodzinny obiad albo droga do sklepu. Zaznacz, które słowa pochodzą od rozmówcy, a które są Twoim komentarzem. Nie próbuj na siłę udowadniać, że dawniej było lepiej albo gorzej.

DWA OBRAZY

Dawniej: _____ Dzisiaj: _____ Co nas łączy? _____

Porównanie ma budzić ciekawość, nie oceniać.

TWÓRZ

Opowieści w dźwiękach

Mały spacer słuchowy

Nagraj – za zgodą i z opiekunem – dźwięki współczesnej Twojej okolicy: szum liści, śpiew ptaków, kroki na chodniku. Zestaw je z opisem dźwięków zapamiętanych przez starszego mieszkańca. Zamiast nagrywać prywatne rozmowy przypadkowych osób, skup się na ogólnym pejzażu dźwiękowym. Zapisz czas i miejsce nagrania.

MOJA POCZTÓWKA DŹWIĘKOWA

Dźwięk: ____ Miejsce: ____ Co opowiada o tym miejscu? ____

Dźwięk także może być pamiątką.

TWÓRZ

Wystawa, książka, spotkanie

Podziel się historią z sąsiadami

Wasze prace mogą stać się częścią publikacji D.I.Y., wystawy lub spotkania międzypokoleniowego. Zaproś rozmówców, rodziny i sąsiadów, aby zobaczyli, jak dzieci interpretują wspomnienia. Przy każdej pracy zaznacz autora, technikę, źródło fotografii oraz ewentualny fragment wypowiedzi. Nie zamieniaj wystawy w konkurs na „najładniejszą” historię.

PLAN PREZENTACJI

Co pokażemy? ____ Kogo zaprosimy? ____ Jak opowiemy o zgodach i źródłach? ____

Wszyscy uczestnicy zasługują na szacunek.

KARTA PRACY

Mój pierwszy wywiad

Karta młodego reportera

Rozmówca (lub uzgodniony pseudonim): _____ Data i miejsce: _____ Temat spotkania: _____. Trzy najważniejsze wątki: 1) _____ 2) _____ 3) _____. Czego jeszcze chcę się dowiedzieć? _____.

NOTATKI WŁASNE

Zapisz zdanie lub obraz, który zapamiętasz z tej rozmowy.

Nagranie i publikacja wymagają odpowiedniej zgody.

KARTA PRACY

Karta lokalnej historii

Jeden adres – wiele perspektyw

Nazwa miejsca: _____ Gdzie się znajduje: _____ Jak wygląda dzisiaj: _____. Wspomnienie rozmówcy: _____ Przybliżony czas: _____ Inne źródła, które chcę sprawdzić: _____.

MÓJ SZKIC

Narysuj miejsce i zaznacz elementy, które pojawiły się w opowieści.

Zapisuj, skąd pochodzi każda informacja.

KARTA PRACY

Archiwalna metryczka

Opisz znalezisko

Numer lub symbol: _____ Rodzaj: _____ Właściciel: _____ Autor (jeśli znany): _____ Data lub okres: _____.
Opis wyglądu i treści: _____ Historia przedmiotu: _____ Miejsce przechowywania oryginału: _____.

TWOJA KOLEJ

Dodaj rysunek, fotografię kopii lub pieczątkę własnego archiwum.

Wypełnij „nie wiadomo”, jeśli informacji brakuje.

KARTA PRACY

Kodeks młodego dokumentalisty

Zasady, które zabieram ze sobą

Słucham bez przerywania. Szanuję prawo do milczenia. Proszę o zgodę na nagrywanie i osobno o zgodę na publikację. Nie zabieram oryginalnych pamiątek bez pozwolenia. Oddzielam cytaty od komentarzy. Opisuję źródła i pliki. Dbam o kopie zapasowe. Nie publikuję prywatnych danych. Rozmawiam z opiekunem, gdy coś budzi mój niepokój. Pamiętam, że historie należą do ludzi, którzy mi je powierzyli.

MÓJ PODPIS

Imię: _____ Data: _____

Odpowiedzialność to część pracy reportera.

ZAKOŃCZENIE

Historie opowiadamy dalej

Każda rozmowa może być początkiem

To, co dziś wydaje się zwyczajne, za wiele lat może stać się ważnym wspomnieniem. Historia mówiona łączy dzieci i seniorów nie dlatego, że wszyscy pamiętają to samo, lecz dlatego, że chcą siebie nawzajem wysłuchać. Wróć do własnych notatek. Zapisz historię, o którą chcesz jeszcze zapytać. Zachowaj ostrożność przy publikowaniu, ale nie bój się ciekawości – to ona prowadzi do spotkań i do wspólnego odkrywania Twojej okolicy.

MOJA KOLEJNA HISTORIA

Jeszcze chcę dowiedzieć się:

_____

Każda rozmowa zostawia ślad.

ŹRÓDŁA I INFORMACJE

O publikacji i jej źródłach

E-book do wykorzystania w całej Polsce

„Historie blisko nas” to materiał edukacyjny o zbieraniu, nagrywaniu i opracowywaniu relacji, przygotowany w ramach projektu „Tożsamości Odzyskane Interwencje” przez Karolinę Grzegorek, Antka Olejniczaka, Małgorzatę Wit, Karola Kłosa i Joannę Pietrusewicz przy wsparciu Fundacji Wytwórnia Inicjatyw Twórczych. Materiał jest przeznaczony także dla osób spoza miejsca realizacji projektu.

PAMIĘTAJ

Możesz korzystać z kart pracy w szkole, w domu, bibliotece i podczas warsztatów. Przed udostępnianiem cudzych nagrań i zdjęć sprawdź zgody.

Projekt: Tożsamości Odzyskane Interwencje · Fundacja Wytwórnia Inicjatyw Twórczych

Historie blisko nas

E-book o słuchaniu, rozmowie i odkrywaniu wspomnień.
Dla dzieci, rodzin, szkół i lokalnych społeczności.
Powstał w ramach projektu Tożsamości Odzyskane Interwencje.





Fundacja Wytwórnia Inicjatyw Twórczych

wytworniainicjatyw.pl